

Isaac Asimov ÚSVIT NADÁČIE

Siedma kniha

Ljndeni

Úsvit nadácie

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Isaac Asimov
Úsvit nadácie – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

ÚSVIT
NADÁCIE

Isaac Asimov

ÚSVIT
NADÁCIE

Z angličtiny preložil Patrick Frank

Ljndeni

Mojim verným čitateľom.

OBSAH

1. ČASŤ	ETO DEMERZEL	11
2. ČASŤ	CLEON I.	115
3. ČASŤ	DORS VENABILIOVÁ	215
4. ČASŤ	WANDA SELDONOVÁ	317
5. ČASŤ	EPILÓG	441

I. ČASŤ

Eto Demerzel

DEMERZEL, ETO [...] Aj keď nie je pochýb, že Eto Demerzel predstavoval ozajstnú moc za vlády imperátora Cleona I., historici polemizujú o skutočnej povahe jeho vládnutia. Tradične sa opisuje len ako ďalší z dlhej línie silných a krutých utláčateľov v poslednom storočí pred rozpadom Galaktického impéria, no podľa revizionistov vládol síce tvrdo, no blaho-sklonne. V tomto ohľade sa veľa diskutuje o jeho vzťahu k Harimu Seldonovi, ktorý však ostáva nejasný aj napriek nezvyčajnej epizóde s Laskinom Joranimom, ktorého raketový vzostup [...]

GALAKTICKÁ ENCYKLOPÉDIA*

* Všetky citácie z Galaktickej encyklopédie sú reprodukované zo 116. vydania z roku 1020 n. l. Použité s dovolením Galaktickej tlačovej služby, Terminus.

„Znova ti hovorím, Hari,“ povedal Yugo Amaryl, „že tvojho priateľa Demerzela čakajú veľké problémy.“ Slovo „priateľa“ zdôraznil síce nenápadne, no o to znechutenejšie.

Hari Seldon zaregistroval trpkosť v jeho hlase, no rozhodol sa ju ignorovať. Miesto toho len zdvihol zrak od tripočítača a vyhlásil: „A ja ti znova opakujem, že je to nezmysel.“ Potom s náznakom podráždenosti – len veľmi nenápadným – dodal: „Prečo ma tým zbytočne zdržuješ?“

„Lebo si myslím, že je to dôležité!“ Amaryl sa posadil štýlom, ktorý jasne hovoril, že sa odtiaľ len tak nepohne. Skrátka bol tam a tam aj plánoval zostať.

Pred ôsmimi rokmi pracoval vo výmenníku v sektore Dahl a nachádzal sa na úplnom dne spoločenskej hierarchie. Seldon ho odtiaľ vytiahol, urobil z neho matematika a intelektuála – ba čo viac, psychohistorika.

Ani na moment nezabudol, čím bol, kam sa dopracoval a komu za to vďačí. Preto, ak musel s Harim pre jeho vlastné dobro hovoriť tvrdo a nekompromisne, nenechal sa zastaviť úctou k staršiemu mužovi ani obavami o vlastnú kariéru. Aj tento drsný prístup – okrem mnohých iných – mu skrátka dlhoval za to všetko, čo preňho urobil.

„Pozri sa, Hari,“ na zdôraznenie sekol ľavačkou do vzduchu, „z nejakého dôvodu, ktorý sa absolútne vymyká môjmu chápaniu, máš o Demerzelovi vysokú mienku. Ja nie. Nik, na

kom mi záleží – okrem teba – si o ňom nemyslí nič dobré. Je mi jedno, čo sa stane jemu osobne, Hari, ale keďže mám pocit, že tebe nie, tak ťa na to jednoducho musím upozorniť.“

Seldon sa usmial – nielen nad obavami svojho mladého priateľa, ale aj nad ich zbytočnosťou. Mal Yuga Amaryla celkom rád, a nielen to. Bol jedným zo štyroch ľudí, s ktorými sa zoznámil počas krátkeho životného obdobia, keď sa ocitol na úteku naprieč Trantorom: Eto Demerzel, Dors Venableová, Yugo Amaryl a Raych. Potom už nestretol nikoho takého, ba ani podobného.

Každý z nich bol preňho nenahraditeľný – Yugo Amaryl napríklad preto, lebo intuitívne chápal princípy psychohistórie a vynaliezavo zabrdal do nových oblastí. Bolo príjemné vedieť, že ak sa Harimu niečo stane, skôr ako by mohol doladiť matematiku svojho odboru – išlo to nesmierne pomaly a čelil pritom hotovým veľhorám problémov –, je tu niekto, kto môže pokračovať vo výskume.

Povedal mu: „Prepáč, Yugo. Nechcel som sa k tebe stavať takto netrpezlivo ani šmahom ruky zavrhnúť, čo sa mi tak urputne snažíš vysvetliť. To len, vieš... Tá moja funkcia. Teraz, keď som vedúci katedry...“

Tentoraz sa pre zmenu usmial Amaryl. Dokonca musel potláčať aj náznak smiechu. „Je mi to ľúto, Harry. Nepatrí sa smiať na takých veciach, ale ty na túto funkciu fakt nemáš prirodzené vlohy.“

„To mi je jasné, ale musím sa to nejako naučiť. Potrebujem navonok pôsobiť, akoby som robil niečo dokonale nevinné a nič – ale fakt nič! – nie je nevinnější ako práca vedúceho katedry na Streelingskej univerzite. Môžem svoje dni naplňovať nepodstatnými činnosťami, aby sa nik nepýtal, ako napredujeme s psychohistóriou, no problém je v tom, že skutočne robím samé nepodstatné veci a neostáva mi čas na...“

Pohľad mu zabľúdil k počítačom s informáciami, ku ktorým mali kľúč len on s Amarylom a ktoré boli poctivo zakódované pre prípad, že by sa k nim niekto predsa len dostal.

Amaryl povedal: „Keď lepšie pochopíš svoje povinnosti, naučíš sa ich delegovať na iných a ostane ti viac času.“

„To dúfam,“ prikývol Seldon pochybovačne. „Ale povedz mi, čo také dôležité sa deje s Eto Demerzelom?“

„Len to, že Eto Demerzel, prvý minister nášho veľkého imperátora, usilovne pracuje na povstaní proti sebe samému.“

Hari sa zamračil. „Prečo by robil niečo také?“

„Nehovorím, že koná úmyselne. Jednoducho to robí – či už si to uvedomuje, alebo nie – a politickí nepriatelia mu v tom nadšene pomáhajú. Mne to neprekáža, chápeš? Podľa mňa by za ideálnych podmienok bolo dobré vyhnať ho z paláca, Trantoru... a keď už na to príde, tak aj z celého Impéria. Ty však o ňom máš oveľa vyššiu mienku, a tak som ťa prišiel varovať, lebo mám podozrenie, že politické dianie nesleduješ ani zďaleka tak pozorne, ako by si mal.“

„Mám na práci kopu dôležitejších vecí.“

„Napríklad psychohistóriu. Súhlasím. Ako ju však máme vyvinúť, ako môžeme mať aspoň minimálnu nádej na úspech, ak ostaneme ignorantmi v politických veciach? V súčasnej politike, vieš? Teraz a len teraz je čas, keď sa prítomnosť prejavuje do budúcnosti. Nemôžeme skúmať iba to, čo bolo. Výsledky našej práce musíme merať podľa prítomnosti a bezprostrednej budúcnosti.“

„Mám pocit,“ poznamenal Seldon, „že som tento argument už počul.“

„A budeš ho počúvať znova a znova. Zdá sa, že moje vysvetľovanie na teba nezaberá.“

Hari si vzdychol, vystrel sa na stoličke a s úsmevom si Amaryla premeral. Jeho mladý spolupracovník vedel byť ne-

okrôchaný, no psychohistóriu nebral na ľahkú váhu, a to vyrovnávalo všetky nedostatky.

Stále na ňom bolo vidieť detstvo a mladosť vo výmenníkoch Dahlu. Mal široké plecia a svalnatú postavu človeka zvyknutého na ťažkú drinu. Nenechal si telo ochabnúť, čo bolo dobre, pretože tým inšpiroval aj Seldona, aby netrúvil celé dni len za stolom. Hari nedisponoval rovnakou telesnou silou, no stále mal skúsenosti zápasníka. Síce už oslávil štyridsiatku a vedel, že si ich naveky neudrží, nateraz sa mu to však darilo. Vďaka každodennému cvičeniu mal stále štíhly driel a pevné ruky aj nohy.

Povedal: „Tvoje obavy o Demerzela nemôžu prameniť len z toho, že je môj priateľ. Musíš mať aj nejaký iný motív.“

„To je jasné. Kým si Demerzelov priateľ, máš neotrastiteľnú pozíciu na univerzite a môžeš pracovať na skúmaní psychohistórie.“

„Tak vidíš. Aj podľa teba mám dôvod sa s ním priateliť. Nevymyká sa to tvojmu pochopeniu.“

„Máš záujem udržať si jeho priazeň. To chápem. Ale priateľstvo? Tomu nerozumiem. Na druhej strane, keby prišiel o moc, nielenže by sa oslabilo tvoje postavenie na Streelingovej, ale Cleon by vládol Impériu sám a úpadok by sa viditeľne zrýchlil. Anarchia by mohla zavládnuť, skôr ako vypracujeme všetky aspekty psychohistórie a dáme vede šancu zachrániť ľudstvo.“

„Aha. Ale, vieš, ja si fakt nemyslím, že budeme mať psychohistóriu hotovú už pred pádom Impéria.“

„Aj keby sme mu nemohli zabrániť, stále môžeme zmieriť jeho dôsledky, nie?“

„Možno.“

„Tak vidíš. Čím dlhšie na tom môžeme v pokoji pracovať, tým väčšiu nádej budeme mať na zabránenie pádu alebo

stlmenie jeho následkov. Z toho potom logicky vyplýva, že možno treba ochrániť Demerzela, či sa nám to – alebo aspoň mne – páči, alebo nie.“

„Pritom však vravíš, že by si ho najradšej vyhnal z paláca, Trantoru a možno aj celého Impéria.“

„Áno – za ideálnych podmienok. My však nežijeme v ideálnych podmienkach a potrebujeme tohto prvého ministra, aj keď je nástrojom represii a despotizmu.“

„Rozumiem. Ale prečo si myslíš, že Impérium má k rozpadu tak blízko, že by ho mohol spôsobiť odchod jediného prvého ministra?“

„Kvôli psychohistórii.“

„Ty ju už používaš na predpovedanie? Veď sme ešte nestanovili ani základné rámce! Aké predpovede by z toho mohli vyjsť?“

„Je v tom aj intuícia, Hari.“

„Vždy v tom je aj intuícia, ale my chceme viac, nemám pravdu? Chceme matematické postupy, ktoré nám odhalia pravdepodobnosť konkrétneho vývoja v budúcnosti za tých či oných podmienok. Keby na to stačila intuícia, psychohistóriu by sme vôbec nepotrebovali.“

„Nemusí to byť len jedno alebo druhé, Hari. Čo tak oboje naraz? Čo tak kombinácia, ktorá bude lepšia ako jedno aj druhé, aspoň kým psychohistóriu nedotiahneme do dokonalosti?“

„Ak sa to vôbec niekedy podarí,“ zamrmľal Seldon. „Ale povedz mi, z čoho pramení to nebezpečenstvo pre Demerzela? Čo by ho mohlo ohroziť alebo zvrhnúť? Hovoríme teraz o možnom páde?“

„Áno,“ odvetil Yugo s pochmúrnym výrazom.

„Tak mi o tom porozprávaj. Maj zľutovanie s mojou nevedomosťou.“

Amaryl sa začervenal. „Teraz si ale fakt zbytočne povýšenecký, Hari. Určite si už aj ty počul o Jo-Jovi Jorandumovi.“

„Samozrejme, je to demagóg... Moment. Odkiaľ vlastne? Z Nishaye, nemám pravdu? Je to absolútne nepodstatný svet. Myslím, že sa tam venujú najmä chovu kôz. Vyvážajú kvalitné syry.“

„Presne tak, ale nie je to len tak nejaký demagóg. Získal si nezanedbateľnú podporu a neustále silnie. Tvrdí, že mu ide o sociálnu spravodlivosť a väčší vplyv ľudí na politiku.“

„Áno,“ prikývol Seldon. „Aj o tom som už počul. Jeho slogan je: Vláda patrí ľudu.“

„Nie celkom, Hari. Hlása: Všetku moc ľudu!“

Seldon znova prikývol. „Vieš, mne sa tá myšlienka aj celkom páči.“

„Aj mne. Som za ňu všetkými desiatimi – keby to ten chlap myslel vážne. On ju však berie len ako odrazový mostík. Je preňho nástrojom, nie cieľom. Chce sa s jej pomocou zbaviť Demerzela, aby mohol ľahšie manipulovať s Cleonom. Nakoniec zasadne na trón on ako zástupca ľudu, ktorému patrí všetka moc. Sám si mi vysvetľoval, že takýchto epizód sa v dejinách Impéria vyskytlo hneď viacero – a dnes je Impérium slabšie a zraniteľnejšie ako kedykoľvek predtým. Úder, z ktorého by sa pred stáročiami len zatackalo, ho môže naisto položiť. Galaxia upadne do občianskych vojen, nikdy sa nespamätá a my nebudeme mať psychohistóriu, ktorá by nám poradila, čo s tým.“

„Chápem, ako to myslíš, ale Demerzela sa ani tento človek tak ľahko nezbaví.“

„Nevieš, ako silnie to jeho hnutie.“

„Na tom nezáleží.“ Seldon zvrátil čelo. „Premýšľam, prečo mu rodičia dali meno Jo-Jo. Pripadá mi dosť infantilné.“

„Rodičia s tým nemajú nič spoločné. V skutočnosti sa volá Laskin, čo je na Nishayi celkom bežné meno. Prezývku Jo-Jo si vybral sám, zrejme podľa prvej slabiky priezviska.“

„O to je väčší hlupák, nemyslíš?“

„Ani nie. Jeho stúpenci skandujú: „Jo-Jo! Jo-Jo! Jo-Jo!“ Je na tom čosi hypnotické.“

„Nuž,“ povedal Seldon a obrátil sa naspäť k tripočítaču, aby na ňom pokračoval v rozpracovanej viacrozmernej simulácii, „uvidíme, ako to dopadne.“

„Ako sa k tomu môžeš stavať tak ľahostajne? Veď ti hovorím, že hrozí bezprostredné nebezpečenstvo!“

„Ale to sa mylíš,“ povedal mu Seldon s mrazivým pohľadom a nečakane tvrdo. „Nemáš k dispozícii všetky fakty.“

„Aké mi chýbajú?“

„To si preberieme niekedy inokedy, Yugo. Nateraz pokračuj v práci a obavy o Demerzela či stav Impéria nechaj na mňa.“

Amaryl stisol pery, no zvyk počúvať svojho mentora bol silnejší ako jeho bojovná povaha. „Áno, Hari.“

Nie však o toľko silnejší. Vo dverách sa obrátil a vyhlásil: „Robíš chybu, Hari.“

Seldon sa zľahka usmial. „To by som nepovedal, ale počul som tvoje varovanie a nezabudnem naň. Aj tak si myslím, že všetko bude v poriadku.“

Keď Amaryl odišiel, úsmev sa mu vytratil z tváre. Naozaj bude všetko v poriadku?

2

Seldon na jeho varovanie nezabudol, nijako výrazne sa naň však nesústredil. Prišli totiž jeho štyridsiate narodeniny aj s psychologickou ranou, ktorú takéto výročie prináša.

Štyridsať! Už nie je mladý. Život sa už pred ním nerozprestiera ako obrovský nezmapovaný terén s horizontom strateným v diaľke. Na Trantor prišiel pred ôsmimi rokmi a mal pocit, že to ubehlo neskutočne rýchlo. Po ďalších ôsmich mu bude ťahať na päťdesiatku. Bude stáť na prahu staroby.

Pritom však ešte nestihol ani poriadne rozbehnúť psychohistóriu! Yugo Amaryl hovorí jasnou rečou o zákonoch a vypracúva rovnice pomocou odvážnych predpokladov založených na intuícii. Ako sa však dajú otestovať? Psychohistória ešte nie je experimentálna veda. Aby sa ňou stala, potrebovali by experimenty so stovkami miliónov ľudí, stáročia času... a totálnu absenciu etickej zodpovednosti.

Pripadalo mu to ako neriešiteľný problém a ľutoval, že musí tráviť čas organizačnými záležitosťami, takže sa domov vracal dosť znechutený.

Za normálnych okolností sa vždy mohol spoľahnúť na to, že si zlepši náladu prechádzkou po univerzitnom areáli. Streelingská univerzita mala vysokú kupolu, takže ste v nej mali dojem otvoreného priestoru bez nutnosti znášať vrtochy počasia, aké si pamätal zo svojej (jedinej) návštevy imperiálneho paláca. Boli tam stromy, chodníky, no skrátka všetko takmer ako na jeho *alma mater* na Helicone.

Na dnešný deň bola pripravená ilúzia mrakov so slnečným svetlom (vlastne nie slnečným, iba svetlom), ktoré tu a tam preniká cez oblačnosť. Aj sa trocha schladilo.

Zdalo sa mu, že chladné dni prichádzajú o niečo častejšie ako kedysi. Žeby Trantor šetril energiou? Žeby zvyšoval efektívnosť? Alebo (v duchu sa nad tou predstavou zamračil) jednoducho starne a redne mu krv? Vopchal ruky do vreciek a prihrbil sa.

Zvyčajne tadiaľ chodil celkom automaticky. Jeho telo presne vedelo, ako sa dostať z kancelárie do počítačovej

miestnosti, odtiaľ domov a zase naspäť. Zvyčajne bol myšlienkami celkom inde, no dnes mu do nich prenikli akési zvuky – také, čo nedávajú zmysel.

„Jo... Jo... Jo... Jo...“

Znelo to dosť ticho a vzdialene, no čosi mu to pripomínalo. Aha, jasné. Amarylovo varovanie. Toho demagóga. Azda neprišiel aj priamo do areálu?

Bez vedomého rozhodnutia sa obrátil a nohy ho samy viedli cez nízku vyvýšeninu na univerzitné ihrisko, ktoré sa využívalo na cvičenie, šport a študentské zhromaždenia.

Uprostred neho stál pomerne veľký dav študentov, ktorí nadšené skandovali. Na pódiu stál niekto, koho Hari nepoznal – ktosi s mohutným hlasom a rytmickými pohybmi.

Nebol to však ten Joranum. Toho videl viackrát v holovízii, najmä po rozhovore s Yugom, keď si ho začal všímať. Joranum bol vysoký, mal falošne priateľský úsmev, vlasy ako piesok a svetlomodré oči.

Tento rečník bol jeho pravým opakom – chudý, s veľkými ústami, čiernymi vlasmi a hurónskym prejavom. Seldon nepočul, čo presne hovorí, no doniesla sa k nemu fráza „moc od jedného k všetkým“ aj s nadšenou reakciou, ktorú vyvolala.

Fajn, pomyslel si, ale ako presne to chce dosiahnuť – a chce to vôbec?

Už bol na okraji davu a hľadal v ňom niekoho, koho pozná. Oči mu padli na Finangelosa, jedného zo študentov základného kurzu matematiky. Bol to celkom slušný mladík s tmavou pleťou a hustými kučeravými vlasmi.

„Finangelos!“ zakričal naňho.

„Profesor Seldon!“ zvolal študent po chvíli váhania, lebo bez stola a klávesnice mal problém ho spoznať. Prešiel k nemu. „Prišli ste si vypočuť toho chlapa?“

„Priviedla ma len zvedavosť, čo je to za hurhaj. Kto to je?“

„Volá sa Namarti, pán profesor. Patrí k Joranumovi.“

„Ak nie je študent ani vyučujúci, nemá právo rečniť na univerzite bez povolenia. Myslíte, že ho dostal?“

„To netuším, pán profesor.“

„Tak to poďme zistiť.“

Seldon vyrazil do davu, no Finangelos ho chytil za rukáv.

„Nezačínajte si s ním, pán profesor. Má so sebou gorily.“

„Gorily?“

„Bitkárov. Pre prípad, že by sa mu niekto skúšal protiviť.“

„Tak potom určite nie je študentom ani vyučujúcim našej ustanovizne a ani špeciálne povolenie by sa nevzťahovalo na žiadne ‚gorily‘. Finangelos, zavolajte univerzitnú bezpečnosť. Nechápem, prečo neprišla aj bez volania.“

„Asi nechcú zbytočné problémy,“ zamrmal študent. „Prosím vás, pán profesor, neskúšajte to na nich. Ak chcete bezpečákov, zavolám ich, ale počkajte, kým prídu.“

„Možno to dokážem vyriešiť aj bez nich.“

Opäť sa začal tlačiť do davu. Nebolo to ťažké. Niektorí ho poznali, a aj keď nie, videli mu na pleci profesorskú epoletu. Dostal sa k pódiu, zaprel sa oň dlanami a s fučaním sa vyšvihol na podlahu o necelý meter vyššie. Nespokojne si pritom pomyslel, že pred desiatimi rokmi by to zvládol jednou rukou a bez fučania.

Vystrel sa. Rečník prestal oslovovať dav a pozeral sa naňho nedôverčivými očami studenými ako ľad.

„Kto ste?“ opýtal sa dunivo, aby to počuli aj ostatní.

„Som člen profesorského zboru,“ odpovedal mu Seldon rovnako hlasno. „Smiem vidieť vaše povolenie na prejav pre študentov?“

„Nemáte právo ma kontrolovať!“ Mladí muži za rečníkom urobili krok vpred.

„Ak nemáte povolenie, musím vás požiadať, aby ste ihneď opustili akademickú pôdu.“

„A ak to nespravím?“

„Tak, okrem iného, sú už na ceste príslušníci univerzitnej bezpečnosti.“ Hari sa obrátil k zhromaždeným. „Študenti,“ oslovil ich, „v univerzitnom areáli máme slobodu zhromažďovania a prejavu, mohli by sme o ňu však prísť, ak dovolíme, aby si tu cudzí ľudia bez povolenia...“

Na plece mu dopadla ťažká ruka. Vystrúhal bolestnú grimasu, obrátil sa a zistil, že je to jeden z chlapov, ktorých Finangelos nazval „gorilami“.

S výrazným prízvukom, ktorý si Seldon nedokázal hneď zaradiť, povedal: „Okamžite vypadni.“

„Načo by to bolo dobré?“ opýtal sa ho Hari. „Každú chvíľu dorazí univerzitná bezpečnosť.“

„Tak sa začnú nepokoje,“ vyhlásil Namarti so zlomyseľným úškrnom. „Nás to neodradí.“

„O tom nepochybujem,“ prikývol Seldon. „Páčilo by sa vám to, ale v skutočnosti nijaké nebudú. Odídete bez odporu.“ Znova sa obrátil na zhromaždených študentov. „Vybavíme to aj sami, nemám pravdu?“

Ktosi v dave skríkol: „To je profesor Seldon! Ten je v pohode! Dajte mu pokoj!“

Cítil, že medzi prítomnými rastú protichodné nálady. Bolo jasné, že niektorí by si potýčku s príslušníkmi bezpečnosti aj celkom užili – ak pre nič iné, tak čisto z princípu. Na druhej strane tam museli byť aj takí, ktorí ho majú v láske, a ďalší, ktorí ho síce nepoznajú, ale nedopustia násilie voči členovi profesorského zboru.

Akási žena zakričala: „Dajte si pozor, pán profesor!“

S ťažkým vzdychom si premeral statných mladíkov, ktorým stál zoči-voči. Nevedel, či na to ešte stále má – či si za-

choval dosť rýchle reflexy, pevné svaly a hmaty a chvaty svojho bojového umenia.

Jeden z nich sa hrnul rovno k nemu. Samozrejme, niesol sa s priveľkou sebadôverou a nie rýchlo, takže mu dal presne toľko času, koľko starnúce telo potrebuje. Konfrontačne k nemu vystrel ruku, čo bolo ešte lepšie.

Seldon ho za ňu schmatol, zvrtol sa, prehovel v páse, zdvihol mu rameno do výšky a s fučaním (Prečo fučím? pýtal sa duchu) ním švihol nadol. Bitkár preletel vzduchom čiastočne kvôli jeho chvatu a čiastočne vlastnou zotrvačnosťou. Mohutne zadunel o hranu pódia a ostal na nej prevesený s vykĺbeným plecóm.

Diváci nadšene burácali nad nečakaným vývojom udalostí. Okamžite v nich prevládla pýcha na svoju inštitúciu.

„Dajte im, profesor!“ kričal ktosi. Ostatní sa k nemu rýchlo pridali.

Hari si uhladil vlasy a snažil sa nelapať po dychu. Gorilu zhodil z pódia nohou.

„Ešte niekto?“ opýtal sa príjemným tónom. „Alebo odídete bez ďalšieho odporu?“

Stál pred Namartim s jeho piatimi gorilami, ktoré to na moment zastavilo, a povedal im: „Varujem vás. Teraz sú ľudia na mojej strane. Ak ma napadnete, roztrhajú vás na kusy. Tak fajn. Poďme. Kto je na rade? Pekne po jednom!“

Namarti neustúpil ani o krok. Seldon k nemu priskočil a zozadu mu chytil krk do predlaktia ako do klieští. Študenti liezli na pódium a kričali: „Pekne po jednom! Pekne po jednom!“ Onedlho už stáli medzi Harim a gorilami.

Seldon zatlačil rečníkovi na krk a šepol mu do ucha: „Dá sa to urobiť aj po zlom, Namarti, a ja viem ako. Trénujem to už celé roky. Ak sa čo i len pohneš, ak sa mi pokúsiš vytrhnúť, rozdrvím ti hrtan, takže už zo seba nikdy nevydáš viac

ako sipot. Ak si ceníš svoj hlas, urobíš, čo ti kážem. Keď ťa uvoľním, povieš svojim gorilám, aby odišli. Ak skúsiš čokoľvek iné, budú to tvoje posledné normálne vyslovené slová. A ak ťa ešte niekedy uvidím na našej univerzite, už k tebe nebudem taký nežný. Dorazím ťa!“

Potom na chvíľku uvoľnil tlak. Namarti zachrípnuto povedal: „Podme, padáme!“ Rýchlo sa vytratili aj so zraneným kamarátom.

Keď o chvíľu neskôr dorazili príslušníci univerzitnej bezpečnosti, Seldon im povedal: „Pardon. Planý poplach.“

Z ihriska odchádzal dosť namrzene. Odhalil stránku svojej osobnosti, ktorú chcel nechať bez povšimnutia. Mal byť Hari Seldon, matematik, a nie Hari Seldon, sadistický zápasník.

Okrem toho, hovoril si zachmúrene, sa o tom dozvie aj Dors. Asi by jej to mal povedať radšej sám, aby poznala pravdu, a nie zveličenú podobu toho incidentu, v ktorej bude vyzeráť ešte nepomerne horšie.

Určite ju to nepoteší.

3

Nepotešilo ju to.

Čakala ho vo dverách bytu. Stála tam uvoľnene s rukou na bedre a vyzerala, celkom ako keď sa pred ôsmimi rokmi zoznámili na univerzite: štíhla, s dobrou postavou a kučeravými zlatistorsavými vlasmi. V jeho očiach bola nádherná, a hoci objektívne sa to povedať nedalo, on sa na ňu už dávno nedokázal pozeráť objektívne.

Dors Venabiliová! to si pomyslel pri pohľade na jej pokojnú tvár. Existovalo mnoho svetov, ba aj sektorov na Trantore, kde by bolo bežné volať ju Seldonová, no jemu to vždy

pripadalo ako prejav majetníctva a tomu sa chcel vyhnúť, aj keď sa tento zvyk datoval až kamsi do predimperiálnej minulosti.

Pokrútila hlavou – smutne a len tak jemne, aby si nerozhádzala kučery – a ticho povedala: „Už som to počula, Hari. Čo mám s tebou robiť?“

„Pobozkať ma?“

„Aj na to možno príde, ale až potom, čo si primerane rozoberieme túto udalosť. Poď ďalej.“ Zavrela za nimi dvere. „Vieš, drahý, mám rozbehnutý historický výskum. Stále pracujem na strašidelných dejinách Trantorského kráľovstva, ktoré vraj potrebuješ pre vlastnú prácu. Mám všetko nechať tak, aby som mohla byť stále s tebou? Je to moja práca, vieš? Dnes možno aj oveľa viac ako kedykoľvek predtým, lebo robíš pokroky v psychohistórii.“

„Pokroky? Kiežby! Ale aj tak... Nepotrebujem tvoju ochranu.“

„Nepotrebuješ? Poslala som za tebou Raycha. Koniec koncov, meškal si a mne to robilo starosti. Zvyčajne povieš, že sa niekde zdržíš. Je mi ľúto, ak to znie, akoby som bola tvoja opatrovníčka, ale v skutočnosti práve to aj som, chápeš?“

„A to ti nenapadlo, opatrovníčka Dors, že by som sa z času na čas chcel aj trocha odtrhnúť z reťaze?“

„Ale čo poviem Demerzelovi, ak sa ti pritom niečo stane?“

„Meškám na večeru? Už sme si vyklikali kuchynskú službu?“

„Nie. Čakala som s tým na teba. Keď si už tu, mal by si to spraviť ty. Čo sa týka jedla, si oveľa priberčivejší než ja. A nesnaž sa zmeniť tému.“

„Raych ti azda nepovedal, že som v poriadku? O čom chceš ešte hovoriť?“

„Keď ťa našiel, mal si situáciu pod kontrolou, a stihol sa vrátiť skôr ako ty, nie však oveľa. Nedožvedela som sa veľa podrobností. Povedz mi... čo si to tam stváral?“

Iba na to mykol plecom. „Narazil som na nepovolené zhromaždenie a rozpustil som ho. Keby som to neurobil, univerzita by mohla mať vážne problémy.“

„Ale musel si to robiť osobne, Hari? Pozri sa, už nie si majster bojových umení. Si...“

Náhľivo doplnil: „Starý?“

„Na bojovníka áno. Nezabúdaj, že máš štyridsať rokov. Ako sa cítiš?“

„No... Som trochu stuhnutý.“

„To si viem predstaviť. Ak budeš naďalej predstierať, že si mladý heliconský športovec, skôr či neskôr si dolámeš rebrá. Povedz mi o tom viac.“

„Vieš... Hovoril som ti, ako ma Yugo varoval, že Demerzelovi hrozia problémy kvôli demagógovi menom Jo-Jo Joranum.“

„Jo-Jo. Áno. To viem. Povedz mi niečo, čo neviem. Čo presne sa dnes stalo?“

„Na športovisku sa konalo zhromaždenie. Joranumov poskok menom Namarti tam rečnil pred davom...“

„Je to Gambol Deen Namarti, Joranumova pravá ruka.“

„Zdá sa, že o tom vieš viac ako ja. Tak či onak, rečnil pred davom študentov, nemal na to povolenie a myslím, že sa pokúšal vyvolať nepokoje. Takéto veci im hrajú do karát, vieš? Keby sa im podarilo hoci len nakrátko zavrieť univerzitu, mohli by obviň Demerzela z ohrozovania akademickej slobody. Tipujem, že mu pripisujú všetko zlé, čo sa kde stane. No a ja som im v tom zabránil. Poslal som ich preč.“

„Hovoríš to dosť pyšne.“

„Prečo nie? Na štyridsiatnika to nie je najhoršie.“

„Preto si sa do toho pustil? Aby si otestoval svoje sily po štyridsiatke?“

Chvíľu zamyslene klikal na jedálny lístok a potom odvetil: „Nie. Naozaj som mal obavy, že by sa univerzita mohla dostať do zbytočných problémov. Robil som si starosti aj o Demerzela. To Yugovo varovanie na mňa asi malo väčší vplyv, ako som si myslel. Vlastne to bolo hlúpe, Dors. Je mi jasné, že Demerzel sa o seba vie postarať aj bez cudzej pomoci. Obaja vieme to, čo nik iný – aspoň myslím, že sme jediní. Vieme, že Demerzel je nedotknuteľný.“

Siahla na kontakt zapusteného panela na stene a jedálen-skú časť ich bytu zaplavilo jemné broskyňové svetlo. Spolu s Harim prešla k stolu, na ktorom už mali kompletne prestreté – čakali ich tam tanieri, poháre aj príbory. Ani si poriadne nesadli a začalo prichádzať jedlo – o tomto čase sa naň nikdy dlho nečakalo. Seldon ho prijal celkom ledabolo. Už dávno si zvykol na postavenie, v ktorom nemusia chodiť na večeru do jedálne pre vyučujúcich.

Chutili mu aj prísady, ktoré si obľúbili v Mykogéne – divnom sektore plnom mužskej nadvlády, náboženských zvykov a života ukotveného v minulosti. Bola to jediná vec, ktorá im v ňom nebola proti chuti.

Dors sa ticho spýtala: „Ako to myslíš, že je nedotknuteľný?“

„No tak, drahá! Azda si nezabudla, že vie ľuďom meniť emócie? Keby sa z Joranuma stala vážna hrozba, mohol by ho...“ Obomi rukami urobil nejasné gesto. „... upraviť. Mohol by mu zmeniť názor.“

Dors z toho bola akási nesvoja a do jedla sa pustili v hlbokom tichu. Až keď dojedli a zhrnuli zvyšky – aj s taniermi, príborom a so všetkým ostatným – do odpadovej šachty v strede stola (s automatickým zatváraním), povedala: „Nie

som si istá, či o tom chcem hovoriť, Hari. Na druhej strane však nemôžem dopustiť, aby si sa nechal oklamať vlastnou nevinnosťou.“

„Nevinnosťou?“ Zamračil sa na ňu.

„Áno. Nikdy sme sa o tom nerozprávali. Myslela som, že sa to nikdy nedostane na pretras, ale aj Demerzel má svoje nedostatky. Nie je nedotknuteľný, dá sa mu ublížiť a Jorannum preňho predstavuje reálnu hrozbu.“

„To myslíš vážne?“

„Samozrejme! Ty robotom nerozumieš – aspoň nie takým zložitým, ako je Demerzel. Ja áno.“

4

Opäť medzi nimi zavládlo ticho, no len preto, lebo myšlienky nie je počuť. V skutočnosti mal v hlave hotovú búrku.

Áno. Je to tak. Jeho žena vždy disponovala až takmer záhadnými znalosťami robotov. Za tie roky o tom premýšľal tak veľa, až to napokon vzdal a založil kamsi do útrobov pamäti. Keby nie Eta Demerzela – robota –, nikdy by sa s ňou nezoznámil. Dors totiž konala na jeho pokyn. Bol to on, kto jej pred ôsmimi rokmi „zveril“ Hariho, aby ho chránila na úteku cez viaceré sektory Trantoru. Aj keď bola dnes jeho manželkou, pomocníčkou, „lepšou polovičkou“, stále sa občas vracal k myšlienkam na jej divný vzťah s robotom Demerzelom. Bol to jediný aspekt jej života, do ktorého akosi nepatril – v ktorom nebol vítaný. To ho privádzalo k najbolestnejšej zo všetkých otázok: Neostáva s ním len z poslušnosti voči Demerzelovi, a nie z lásky k manželovi? Rád by veril opaku, no...

S Dors Venabiliovou žili šťastne, no malo to jeden háčik, jednu podmienku. Tá bola o to silnejšia, že k nej nedospe-

li vzájomným rozhovorom alebo dohodou, len ju skrátka bez slov akceptovali.

Chápal, že v Dors má všetko, čo by kedy mohol od manželky chcieť. Áno, nemali deti, no popravde mu ani nijako výrazne nechýbali. Mali Raycha a ten bol po emocionálnej stránke ich synom presne rovnako, ako keby zdedil celý seldonovský genóm... a možno aj viac.

Už samotný fakt, že ho Dors núti myslieť na tieto veci, bol porušením nepísanej dohody, ktorá ich celé roky držala v pokoji a pohodlí, a to ho čoraz väčšmi dráždilo.

Rýchlo však potlačil tieto myšlienky aj otázky. Naučil sa prijímať jej rolu ochrankyne a nehodlal na tom nič meniť. Koniec koncov, o domov, stôl aj posteľ sa delí s ňou, nie s Etom Demerzelom.

Z úvah ho vytrhol jej hlas.

„Pýtam sa, či trucuješ, Hari.“

Trocha ho myklo, lebo z hlasu jej bolo cítiť, že to už naozaj opakuje, a on si uvedomil, že sa priveľmi zahĺbil do seba a prestal ju vnímať.

„Prepáč, drahá. Netrucujem alebo aspoň nie vedome. Iba som premýšľal, čo na to povedať.“

„Na to o robotoch?“ Aj posledné slovo vyslovila celkom pokojne.

„Vravíš, že sa v nich nevyznám tak ako ty. Čo už na to môžem povedať?“ Odmlčal sa a (aj keď vedel, že riskuje) tiicho dodal: „Bez urážky.“

„Nevravím, že sa v robotoch nevyznáš. Ak ma chceš citovať, rob to presnejšie. Povedala som, že im zase až tak dobre nerozumieš. Nepochybne o nich vieš dosť veľa, možno aj viac ako ja, ale vedieť ešte neznamená rozumieť.“

„Teraz hovoríš v paradoxoch, len aby si ma podráždila. Paradox zakaždým vychádza z nejednoznačnosti, ktorá

človeka nechtiac alebo aj celkom úmyselne zavádza. Nepáči sa mi to vo vede ani v nezáväznom rozhovore, pokiaľ sa to nemyslí humorne, čo podľa mňa nie je tento prípad.“

Zasmiala sa svojím typickým spôsobom – jemne, takmer akoby jej pobavenie bolo príliš cenné na to, aby sa oň delila s inými. „Tento paradox ťa zjavne podráždil natoľko, že sa správaš naduto, a v takých chvíľach si vždy zábavný. Ale dobre, vysvetlím ti to. Nemám v úmysle ťa zloštiť.“ Natiahla sa k nemu, pohladila ho po ruke a on si až teraz užasnuto (a trocha zahanbene) uvedomil, že má zaťatú päšť.

Povedala: „Veľa hovoríš o psychohistórii – aspoň teda so mnou. Vieš to?“

Odkiaľlal si. „V tomto ohľade som ti vydaný na milosť a nemilosť. Môj projekt je nevyhnutne tajný. Psychohistória nemôže fungovať, ak o nej vedia ľudia, ktorých má ovplyvňovať, takže o nej môžem hovoriť len s tebou a Yugom. Ten sa zo všetkého najviac drží intuície. Je geniálny, ale tak rád by sa naslepo vrhal do temnoty, že ho musím brzdiť a slúžiť ako hlas opatrnosti. Aj u mňa sa občas vyskytnú divé nápady, preto je dobré, ak ich môžem vysloviť nahlas, aj keď mám pocit,“ usmial sa, „že nerozumieš ani jedinému slovu z toho, čo ti hovorím.“

„Viem, že ti slúžim ako búľlavá vrba, a neprekáža mi to. Naozaj mi to nevadí, Hari, takže si nedávaj záväzky, že zmeníš svoje správanie. Pravdaže, tvojej matematike ani trocha nerozumiem. Som len historička, a dokonca ani nie historička vedy. Momentálne ma naplno zamestnáva vplyv ekonomických zmien na politický vývoj a...“

„Presne tak. A v tomto som búľlavou vrbou zase ja, nevšímala si si? Keď nastane správny čas, budem to potrebovať do psychohistórie, takže mám podozrenie, že tvoja pomoc je pre mňa nenahraditeľná.“

„Dobre. Tak sme si ujasnili, prečo so mnou žiješ. Vedela som, že to nebude pre moju nadpozemskú krásu. Teraz ma nechaj vysvetliť, prečo sa mi občas zdá, že ti rozumiem, keď sa rozhovor odchýli od čisto matematických vecí. Viackrát si opisoval to, čomu hovoríš nevyhnutný minimalizmus. Myslí, že mu rozumiem. Myslíš ním...“

„Viem, čo ním myslím.“

Zatvárala sa ublížene. „Menej nafúkane, Hari! Prosím! Nesnažím sa to vysvetliť tebe, ale sebe. Hovoríš, že si moja búťľavá vrba, tak ňou aspoň chvíľu naozaj buď! Občas si prehodiť roly je celom fér, nemyslíš?“

„Je to fér, ale ak ma chceš obviňovať z nadutosti zakaždým, keď vznesiem čo i len najmenšiu...“

„Už dosť! Prestaň! Vrael si, že pre aplikovanú psychohistóriu je minimalizmus extrémne dôležitý. V umení zmeny neželaného vývoja na želaný alebo aspoň menej škodlivý ho treba aplikovať v maximálnej možnej miere. Zmena, ktorú treba vyvolať, musí byť čo najmenšia, minimálna...“

„Áno,“ súhlasil dychtivo, „pretože...“

„Nie, Hari! Nechaj ma, nech sa to pokúsím vysvetliť sama. Obaja vieme, ako to myslíš. Potrebuješ minimalizmus, lebo každá zmena – akákoľvek zmena – má neskutočné množstvo vedľajších účinkov, ktoré nie sú vždy prijateľné. Ak je priveľká a vyvolá ich priveľa, výsledok sa nebude ani trochu podobáť na to, čo si plánoval. Takouto zmenou spôsobíš zase len ďalší nepredvídateľný vývoj.“

„Presne tak,“ vyhlásil. „To je podstata chaotického efektu. Problém je v tom, či môže byť zmena dosť malá na to, aby sa dali predvídať jej následky, alebo či sú všetky aspekty ľudských dejín navždy chaotické a nedajú sa zmeniť. Práve preto som spočiatku tvrdil, že psychohistória nemôže byť...“

„To mi je jasné, ale stále ma nenecháš dospieť k pointe. Nejde o to, či bude daná zmena dostatočne malá. Pointa je v tom, že každá nenulová zmena jednoducho musí byť chaotická. Požadované minimum je možno nula, a ak nie, tak sa k nej veľmi blíži. Hlavný problém potom bude v zisťovaní, či je daná zmena dostatočne malá, aj keď výrazne presahuje nulovú hodnotu. Chápem to tak, že práve v tom je podstata nevyhnutného minimalizmu.“

„Viac-menej áno,“ prikývol. „Samozrejme, ako všetko ostatné, aj táto záležitosť vyzerá oveľa celistvejšie a jednoznačnejšie, keď ju vyjadríme matematickými prostriedkami. Pozri sa...“

„Toho ma ušetri,“ zastavila ho. „Keď to však vieš o psychohistórii, Hari, mal by si to vedieť aj o Demerzelovi. Máš o ňom znalosti, no nerozumieš mu, lebo ti zjavne nenapadlo aplikovať pravidlá psychohistórie na zákony robotiky.“

Na to iba chabo povedal: „Teraz už fakt nechápem, kam smeruješ.“

„Aj on potrebuje minimalizmus, rozumieš? Podľa Prvého zákona robot nesmie ublížiť človeku. Pre bežného robota je to najdôležitejšie zo všetkého, lenže Demerzel nie je bežný robot. V skutočnosti je veľmi výnimočný, takže naňho platí Nultý zákon, ktorý má prednosť aj pred Prvým. Hovorí, že robot nesmie ublížiť ľudstvu. To však preňho znamená rovnakú dilemu ako pre teba, keď pracuješ na vývoji psychohistórie. Už chápeš?“

„Začínam.“

„To dúfam. Ak má Demerzel schopnosť meniť ľuďom emócie, musí to robiť bez neželaných vedľajších účinkov. No a keďže je prvým ministrom imperiálnej vlády, vedľajšie účinky jeho skutkov musia byť nepríjemne veľké.“

„Ako to chceš napasovať na tento prípad?“

„No veď sa zamysli! Nikomu, samozrejme, okrem mňa, nemôžeš povedať, že je robot, lebo ti upravil myseľ tak, aby si toho jednoducho nebol schopný. Akú veľkú úpravu si to však vyžadovalo? Chceš ľuďom hovoriť, že prvý minister je robot? Chceš ho pripraviť o možnosť efektívne vplývať na svet, aj keď sa spoliehaš na jeho ochranu, podporu a nenápadné ovplyvňovanie udalostí v tvoj prospech? Isteže nie. Zmena, ku ktorej sa musel uchýliť, bola len celkom drobná – len taká, aby si to nevyslovil, keď si rozrušený alebo si nedávaš pozor. No a presne takto sa snaží riadiť aj celé Impérium.“

„A čo Joranum?“

„Uňho zjavne ide o niečo celkom iné ako u teba. Nech ho ženie čokoľvek, jednoznačne a neochvejne sa stavia proti Demerzelovi. Aj to by sa nepochybne dalo zmeniť, ale len za cenu výrazných zmien v celkovom nastavení jeho mentality. To by mohlo priniesť vedľajšie účinky, ktoré sa nedajú vopred odhadnúť. Demerzel nemôže riskovať, že by nimi ublížil iným a možno aj celému ľudstvu. Preto ho musí nechať na pokoji, kým nepríde na dostatočne malú zmenu, ktorá by zachránila situáciu bez ďalších škôd. Preto má Yugo pravdu a Demerzel je naozaj zraniteľný.“

Seldon si ju vypočul, nič však na to nepovedal. Zdalo sa, že je stratený v myšlienkach. Prešli celé minúty, kým napokon vyhlásil: „Ak to nemôže vyriešiť Demerzel, musím s tým niečo spraviť ja.“

„Ale ak nič nezmôže ani on, čo by si chcel ty?“

„U mňa je to iné. Nie som viazaný zákonmi robotiky. Nemusím sa tak zúfalo pridržiavať minimalizmu. Ale na úvod sa musím stretnúť s Demerzelom.“

Dors vyzerala trochu ustráchaná. „Naozaj musíš? Určite nie je vhodné, aby si zbytočne poukazoval na vaše vzťahy.“

„Dospeli sme do bodu, keď nemôžete robiť fetiš z utajovania našich väzieb. Prirodzene, nepôjdem za ním za duneň fanfár a nebudem to vytrubovať do holovízie, ale musím sa s ním vidieť.“

5

Seldon sa pristihol, ako zúri nad plynutím času. Keď pred ôsmimi rokmi prišiel na Trantor, mohol konať prakticky okamžite. Musel sa vzdať len hotelovej izby a toho, čo v nej nechal, a mohol chodiť zo sektora do sektora, ako sa mu zachcelo.

Teraz ho zamestnávali porady na katedre, organizačné rozhodnutia, administratívna práca. Nemohol len tak utekať za Demerzelom – a aj keby mohol, aj prvý minister mal nabitý program. Nebolo ľahké nájsť čas, keď budú mať obaja voľno.

Nebolo ľahké ani znášať, ako nad tým Dors krúti hlavou. „Nechápem, čo tým chceš dosiahnuť, Hari.“

Netrpezlivo jej povedal: „Sám celkom neviem, čo chcem dosiahnuť, Dors. Azda to zistím, keď sa porozprávam s Demerzelom.“

„Tvojou úlohou je psychohistória. Aj on ti povie presne to isté.“

„Možno. Uvidíme.“

No a potom, práve keď sa mu podarilo dohodnúť stretnutie s Demerzelom o ďalších osem dní – mu na katedru prišiel odkaz s mierne archaickým písmom. Aj z jeho obsahu dýchala minulosť: BAŽÍM PO AUDIENCIU U PROFESORA HARIHO SELDONA.

Užasnuto sa pozeral na displej. Ani samotného imperátora už neoslovujú takýmito prastarými frázami.

Aj podpis sa vymykal bežným zvyklostiam. Bol vyšperkovaný tak, aby sa dal jednoznačne rozlúštiť, no zároveň pôsobil dojmom ledabolého diela z ruky geniálneho majstra. Znel: LASKIN JORANUM. O audienciu ho žiadal sám Jo-Jo.

Hari sa tlmene zasmial. Bolo jasné, prečo práve takéto znenie a archaický rukopis. Z obyčajnej žiadosti sa tým stával predmet hlbokkej zvedavosti. Seldon po stretnutí s ním nijako netúžil – až doteraz. Prečo však také archaizmy a umelecké spracovanie? To by skutočne rád zistil.

Prikázal sekretárke, aby dohodla miesto a čas stretnutia. Malo by sa uskutočniť v jeho kancelárii, nie v byte. Chcel, aby bolo čisto pracovné, nie spoločenské.

Okrem toho by sa malo odohrať ešte pred dohodnutým stretnutím s Demerzelom.

Dors povedala: „Vôbec ma to neprekvapuje, Hari. Zranil si dvoch jeho ľudí a jeden z nich bol jeho pravá ruka. Zmaril si ich demonštráciu na univerzite a cez nich si strápnil aj jeho samého. Chce si ňa obzrieť zblízka. Myslím, že by som mala byť pri tom.“

Seldon pokrútil hlavou. „Vezmem Raycha. Ovláda všetky moje hmaty aj chvaty a je to silný a pružný dvadsiatnik. Okrem toho si vlastne ani nemyslím, že budem potrebovať ochranu.“

„Ako si tým môžeš byť istý?“

„Joranum za mnou ide na univerzitu. Všade naokolo bude kopa mladých mužov. Medzi študentmi som celkom obľúbený a predpokladám, že Joranum nepatrí k tým, ktorí sa vrhajú do dobrodružstva bez prípravy, Vie, že na domácej pôde som v bezpečí. Nepochybujem, že bude dokonale zdvorilý a absolútne priateľský.“

„Ehm,“ odkašlala si a veľavravne podvihla kútik úst.

„A smrteľne nebezpečný,“ dodal.

Hari Seldon si dával pozor, aby mu na tvári nebolo nič vidieť. Hlavu sklonil iba natoľko, aby vyjadril primeranú zdvorilosť. Pred stretnutím si prezrel viacero Jorandumových hologramov, no ako to už chodí, skutočný vzhľad – nestrážnený, ktorý sa neustále mení podľa vonkajších podnetov – sa líšil aj od najpochvejšie vyhotovených hologramov. Možno, pomyslel si Hari, je rozdiel najmä v reakcii toho, kto sa pozerá na „ozajstného“ človeka po tom, ako videl jeho hologram.

Bol vysoký – prinajmenšom tak ako Seldon, no v iných parametroch ho prevyšoval. Nešlo ani tak o muskulatúru, lebo vytváral dojem mäkkosti bez toho, aby bol tlstý. Mal okrúhlu tvár, hustú hrivu vlasov žltej či skôr pieskovej farby a svetlomodré oči. Na stretnutie si vybral nenápadný overal a tvár mu zdobil náznak úsmevu, ktorý vytváral ilúziu priateľstva, no prezrádzal, že je to skutočne len ilúzia.

„Profesor Seldon,“ spustil hlasom rečníka – hlbokým a prísne modulovaným, „rád sa s vami stretávam. Je od vás milé, že ste mi udelili audienciu. Dúfam, že vás neuráža, že som na ňu priviedol aj spoločníka bez toho, aby som to s vami prediskutoval vopred. Je to moja pravá ruka Gambol Deen Namarti. Všimnite si, že má hneď tri mená. Pokiaľ viem, už ste sa stretli.“

„Áno. Dobré si ten incident pamätám.“ S náznakom irónie si ho premeral. Keď ho videl naposledy, pokúšal sa rečniť na univerzitnom športovisku. Teraz si ho mohol prezrieť oveľa podrobnejšie, lebo situácia nebola ani zďaleka taká napätá. Mal strednú postavu, úzku tvár, bledú pleť, čierne vlasy a veľké ústa. Nemal Jorandumov úsmev ani žiadny jednoznačný výraz, ak nerátame opatrnú zvedavosť.

„Môj priateľ, doktor Namarti – má doktorát z historickej literatúry – prišiel na vlastnú žiadosť,“ vyhlásil Joranum s trocha výraznejším úsmevom. „Chce sa vám ospravedlniť.“

Joranum sa naňho letmo pozrel. Namarti mimovoľne stisol pery, potom však monotónne spustil: „Je mi ľúto, čo sa stalo na ihrisku, pán profesor. Neuvedomoval som si, že vaša univerzita má také prísne pravidlá ohľadom verejných stretnutí, a nechal som sa uniešť zápalom pre dobrú vec.“

„To sa dá pochopiť,“ doplnil Joranum. „Okrem toho si neuvedomoval, s kým má tú česť. Myslím, že by sme teraz mohli na celú vec zabudnúť.“

„Ubezpečujem vás, páni,“ zareagoval Hari, „že si ju vôbec netúžim pamätať. Ako vidíte, aj ja som priviedol spoločníka. Je ním môj syn Raych Seldon.“

Raych si nechal narásť fúzy – čierne a husté, ako sa sluší na muža z Dahlu. Keď sa pred ôsmimi rokmi zoznámil s Harim, ešte ich nemal. V tom čase bol len šarvanec z ulice, otrhaný a hladný. Nebol vysoký, no veľmi svižný a svalnatý. Na tvári mal spupný výraz, ktorým sa naučil pridávať k telesnej výške niekoľko pomyselných centimetrov.

„Dobrý deň, mladý muž,“ pozdravil ho Joranum.

„Dobrý deň, pán Joranum,“ odzdravil sa mu Raych.

„Posaďte sa u nás, páni,“ vyzval ich Seldon. „Dáte si niečo na jedenie alebo na pitie?“

Joranum to odmietol zdvorilým gestom. „Nie, pán profesor. Neprišli sme na spoločenskú návštevu.“ Posadil sa na miesto, ktoré mu Hari ponúkol. „Aj keď dúfam, že si ju ešte mnohokrát zopakujeme.“

„Ak ide o pracovné záležitosti, tak s nimi môžeme hneď aj začať.“

„Dostali sa ku mne správy o tomto drobnom incidente, na ktorý ste tak veľkodušne ochotný zabudnúť, pán profesor.

Prinútilo ma to uvažovať, prečo ste sa odhodlali tak veľmi riskovať. Musíte uznať, že ste podstúpili nemalý risk.“

„Mne to tak nepripadalo.“

„Mne áno. Preto som si dovoľil zistiť o vás všetko, čo sa dá. Ste veľmi zaujímavý človek, pán profesor Seldon. Z Heliconu, pokiaľ viem.“

„Áno. Narodil som sa tam. Záznamy neklamú.“

„A posledných osem rokov žijete na Trantore.“

„Aj to sa dá nájsť vo verejných záznamoch.“

„Hneď na úvod ste sa preslávili prednáškou o matematickej teórii, ktorú ste nazvali... ako sa to len... psychohistória?“

Seldon nepatrne pokrútil hlavou. Koľkokrát to už trpkouľutoval! Samozrejme, v tom čase nemal tušenia, ako si tým skomplikuje život. Povedal: „Iba mladícka nerozvážnosť. Nakoniec z toho nič nebolo.“

„Naozaj?“ Joranum sa obzeral so silene prekvapeným výrazom v tvári. „A pritom ste vedúci katedry matematiky na jednej z najlepších trantorských univerzít, aj keď máte ešte len štyridsať rokov. Mimochodom, ja mám štyridsaťdva, takže vás nepokladám za ktovieako starého. Musíte byť skutočne výnimočný matematik, aby ste to dotiahli až sem.“

Hari iba pokrčil plecami. „Na to nemám veľmi čo povedať.“

„Alebo máte veľmi vplyvných priateľov.“

„Takých by sme chceli všetci, pán Joranum, ale obávam sa, že tu žiadnych nenájdete. Univerzitní profesori nemávajú vplyvných priateľov. Vlastne ani takmer žiadnych iných, keď už na to príde.“ Usmial sa.

Joranum mu to opätovoľ. „Ani imperátor vám nepripadá ako vplyvný priateľ?“

„Rozhodne áno, ale čo to má so mnou?“

„Mám dojem, že imperátor je vašim priateľom.“

„V záznamoch nepochybne figuruje, že mi jeho imperiálna výsosť pred ôsmimi rokmi udelila audienciu. Netrvala však ani celú hodinu a nezaregistroval som na nej žiadne prejavy priateľstva. Potom som už s imperátorom nehovoril a vlastne som ho ani nevidel – samozrejme, ak nerátame holovíziu.“

„Lenže, pán profesor, s imperátorom nemusíte hovoriť osobne na to, aby ste ho mohli rátať medzi svojich priateľov. Stačí kontaktovať Eta Demerzela, jeho prvého ministra. Ten je vašim protektorom, takže môžeme pokojne tvrdiť, že ním je aj sám imperátor.“

„Vari ste niekde v záznamoch našli, že prvý minister Demerzel ma nejakým spôsobom chráni? Alebo čokoľvek iné, čo by poukazovalo na nejakú ochranu?“

„Načo pátrať v záznamoch, keď je spojenie medzi vami dvoma verejným tajomstvom? Viete to vy a viem to aj ja. Vezmime to skrátka ako bernú mincu a poďme ďalej. A, prosím,“ zdvihol obe ruky, „nepokúšajte sa mi tu prevádzať, ako precítene to viete poprieť. Zbytočne by ste strácali čas.“

„V skutočnosti som chcel niečo celkom iné,“ namietol Seldon. „Chcel som sa vás spýtať, prečo by ma chcel niekto taký ochraňovať. S akým cieľom?“

„Ale, no tak, pán profesor! Snažíte sa ma uraziť predstieraním, že ma vnímate ako totálnu naivku? Už som spomínal tú vašu psychohistóriu. Práve tú chce aj Demerzel.“

„A ja som vám vysvetlil, že to bola len mladícka nerozvážnosť, z ktorej nakoniec nič nevzišlo.“

„Môžete mi hovoriť kadejaké veci, pán profesor, ale ja nie som povinný im veriť. No tak! Buďme otvorení! Čítal som prepis vašej prednášky a s pomocou matematikov z môjho štábu som sa ju snažil pochopiť. Moji odborníci vravia, že je to len bombastický sen a nedá sa realizovať...“

„V tomto s nimi bez výhrad súhlasím,“ povedal Hari.

„Lenže ja mám pocit, že Demerzel čaká na to, kedy ju rozviniete a bude ju môcť použiť v praxi. No a ak môže počkať on, môžem aj ja. Pre vás, pán profesor, by bolo výhodnejšie, keby som na to čakal ja, a nie on.“

„Prečo?“

„Lebo Demerzel sa na svojej pozícii už dlho neudrží. Verejná mienka sa obracia jednoznačne proti nemu. Je celkom možné, že keď imperátora začne unavovať prvý minister, ktorý ide ku dnu a mohol by so sebou stiahnuť aj celý trón, nájde si zaňho náhradu. Možno to budem aj ja sám, na koho upriami svoju priazeň. Vám sa aj naďalej zíde protektor – niekto, kto dozrie na to, aby ste mohli v pokoji pracovať, a poskytne vám dostatočné financovanie na všetko vybavenie aj asistentov.“

„A tým protektorom budete vy?“

„Samozrejme – z rovnakého dôvodu ako Demerzel. Chcem úspešnú psychohistorickú techniku, aby som mohol efektívnejšie riadiť Impérium.“

Seldon zamyslene prikývol, chvíľu počkal a povedal: „Ale prečo by som sa tým potom mal zapodievať, pán Joranum? Som len prostý učenec. Viedim tichý život plný zložitej matematiky a pedagogickej činnosti. Vravíte, že nado mnou drží ochrannú ruku Demerzel a v budúcnosti to budete vy. V tom prípade si môžem pokojne žiť ďalej, akoby sa nič nedialo. S prvým ministrom si to vybojujete sám. Nech vyhrá ktokoľvek z vás dvoch, stále budem mať vplyvného protektora – alebo aspoň to mi tvrdíte.“

Joranumovi trocha oslabil úsmev, ktorý ho inak nikdy neopúšťal. Namarti k nemu obrátil ponurú tvár a chystal sa niečo povedať, no Jo-Jo nenápadne pohol rukou a on miesto toho len zakašlal.

Joranum sa opýtal: „Povedzte mi jedno, pán profesor: Ste vlastenec?“

„Samozrejme! Impérium dalo ľudstvu tisícročia mieru – aspoň čiastočného, ak nič iné – a podporovalo neustály rozvoj.“

„Presne tak, ale za posledné storočie či dve sa práve ten spomaľuje.“

Hari mykol plecom. „Takéto veci neskúmam.“

„Ani nemusíte. Dobre viete, že po politickej stránke vládne už minimálne dve storočia čoraz väčší chaos. Imperátori sa udržia na tróne len krátko a niekedy ešte kratšie, lebo hynú rukou atentátnika...“

„Už len samotná zmienka o niečom takom sa blíži k vlastizrade,“ upozornil ho Seldon. „Bol by som radšej, keby ste ne...“

„Tak dobre.“ Joranum sa prudko odtiahol. „Vidíte, aký ste aj vy sám neistý? Impérium upadá. Ja som ochotný to hovoriť nahlas. Robia to aj moji stúpenci, lebo dobre vedia, že mám pravdu. Potrebujeme mať po imperátorovej praviaci niekoho, kto dokáže vládnuť celej galaxii, potlačiť pokusy o odpor, ktoré sa dnes objavujú úplne všade, poskytnúť ozbrojeným silám primerané velenie, riadiť ekonomiku...“

Seldon ho netrpezlivým gestom zastavil. „A ten niekto máte byť vy, však?“

„Mám to v úmysle. Nebude to ľahké a pochybujem, že sa na to nájde veľa dobrovoľníkov. Je na to celkom rozumný dôvod. Demerzel to rozhodne nedokáže. Pod ním sa Impérium čoraz viac rúti do záhuby.“

„Ale vy to dokážete zastaviť?“

„Áno, pán doktor. S vašou pomocou. S psychohistóriou.“

„S psychohistóriou by to možno vedel zastaviť aj Demerzel – keby nejaká existovala.“

Joranum pokojným hlasom povedal: „Ona existuje. Ne-predstierajme, že nie. Jej existencia však Demerzelovi nepo-môže. Psychohistória je len nástroj. Potrebuje mozog, ktorý ju pochopí, a ruky, ktoré ju uchopia.“

„A vy máte aj jedno, aj druhé, predpokladám?“

„Áno. Poznám svoje silné stránky. Potrebujem už len psychohistóriu.“

Hari pokrútil hlavou. „Chcieť môžete, ale nie odo mňa. Ja ju nemám.“

„Ale máte. O tomto nebudem debatovať.“ Joranum sa naklonil k nemu, akoby chcel hovoriť Seldonovi do ucha bez toho, aby sa zvukové vlny šírili aj inam. „Hovoríte, že ste vlastenec. Demerzela musím vystriedať, aby som zabránil kolapsu Impéria. Na druhej strane aj spôsob, akým to urobím, by mohol Impérium zúfalo oslabiť. Tomu sa chcem vyhnúť. Vy by ste mi mohli radiť, ako dosiahnuť tento cieľ hladko, jemne a bez škôd či nešťastí – pre dobro Impéria.“

Seldon mu povedal: „Lenže práve to nemôžem. Pripisujete mi znalosti, ktoré jednoducho nemám. Rád by som vám pomohol, ale nemám ako.“

Joranum sa nečakane postavil. „Nuž, teraz už poznáte môj názor a viete, čo od vás chcem. Premýšľajte o tom. Žiadam vás, aby ste mysleli na Impérium. Možno máte pocit, že ste zaviazaný Demerzelovi – ničiteľovi miliónov planét, nepriateľovi ľudstva –, a chcete mu dokázať svoje priateľstvo. Dajte si pozor! Mohli by ste tým otriastať samotnými základmi Impéria. Žiadam vás o pomoc v mene kvadri-liónov ľudí, ktorí obývajú našu galaxiu. Myslite na Impérium!“

Stlmil hlas do mocného šepotu. Znelo to tak presved-čivo, až sa Hari pristihol, že sa takmer chveje. „Ja budem na Impérium myslieť vždy a vo všetkom,“ povedal.

Seldon sa pozeral, ako Joranum a jeho pobočník kráčajú k dverám. Nehlučne sa pred nimi odsunuli a oni vyšli von.

Zamračil sa. Čosi mu nedalo pokoja... a on si nebol istý, čo to je.

7

Namarti upieral temný pohľad na Joranuma v kvalitne izolovanej pobočke v Streelingu. Nebola ktovieako vybavená – v tomto sektore ešte nemali dosť síl, no dúfali, že sa to rýchlo zmení.

Ich hnutie rástlo priam neuveriteľným tempom. Pred tromi rokmi začínalo od nuly, no dnes už jeho chápadlá siahali po celom Trantore – samozrejme, na niektorých miestach silnejšie ako inde. Na vonkajších svetoch sa im zatiaľ veľmi nedarilo. Demerzel sa urputne snažil všetky udržať na svojej strane, práve to však bola chyba. Trantorské povstania sú vždy najnebezpečnejšie. Inde sa dajú zvládnuť, vzbura na hlavnom svete Impéria ho však mohla poľahky zvrhnúť. Bolo divné, že si to neuvedomuje, no Joranum od začiatku presadzoval hypotézu, že Demerzel má len zbytočne nafúknutú poveseť, a keď sa mu niekto dosť rázne postaví, nemá šancu na víťazstvo. Stačí, aby si imperátor myslel, že predstavuje hrozbu pre trón, a bez milosti ho zničí.

Nateraz sa zdalo, že to odhadol správne. Ani raz v boji s ním neprehral, ak nerátame drobné akcie ako tá na Streelingskej univerzite, ktorú im prekazil Hari Seldon.

Možno práve preto trval na osobnom stretnutí. Joranum nezanedbával ani najmenšie zádrhy. Vychutnával pocit neporaziteľnosti a aj Namarti musel uznať, že neustále víťazstvá